

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 218/2023-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditsa (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou HNILICA Legal s. r. o., Pluhová 2, Bratislava, IČO 52 296 601, v mene ktorej koná JUDr. Radoslav Hnilica, PhD., advokát, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 34 Exre 556/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 34 Exre 556/2020 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava III **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 34 Exre 556/2020 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré **j e** Mestský súd Bratislava III **p o v i n n ý** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava III **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **442,38 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. marca 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 34 Exre 556/2020 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľka žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov. Zároveň žiada o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 1 000 eur a náhradu trov konania.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 218/2023-9 z 12. apríla 2023 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a pripojených listín vyplýva, že sťažovateľka sa návrhom z 29. decembra 2020 domáha zosúladenia údajov zapísaných v obchodnom registri so skutočným právnym stavom a týkajúcich sa obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], resp. sa eventuálnym petitom domáha zrušenia svojej účasti v danej obchodnej spoločnosti. V napadnutom konaní okresného súdu nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti právoplatne rozhodnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti zrekapitulovala doterajší priebeh napadnutého konania, pričom v podstatnom uviedla, že okresný súd ju 27. januára 2021 vyzval na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý uhradila 8. februára 2021. Keďže od realizácie danej výzvy nebol vo veci vykonaný žiaden procesný úkon ani nariadené pojednávanie, sťažovateľka opakovane žiadala okresný súd o nariadenie termínu pojednávania. Okresný súd na jej výzvy nereagoval a ostal procesne nečinný. Z uvedeného dôvodu podala 1. júna 2022 sťažnosť na prietahy predsedovi okresného súdu, ktorý ju vyhodnotil ako dôvodnú. Zároveň uviedol, že vec bola 13. januára 2022 pridelená zákonnej sudkyni JUDr. Lenke Čadanovej, ktorá vykonala v napadnutom konaní procesný úkon, t. j. vyzvala zapísanú osobu na vyjadrenie k navrhovaným zmenám. Sťažovateľka sa domnievala, že okresný súd už bude v napadnutom konaní efektívne konať, avšak od vybavenia sťažnosti na prietahy sa v napadnutom konaní nič nezmenilo, nebolo nariadené pojednávanie ani rozhodnuté bez pojednávania a sťažovateľka nebola upovedomená o žiadnom ďalšom úkone okresného súdu, resp. účastníka konania.

5. Sťažovateľka sa domnieva, že okresný súd vo veci nepostupuje v zmysle základných procesných princípov a nekoná bez zbytočných prietáhov. Zmeny v osobe zákonného sudcu nemožno považovať za relevantnú procesnú aktivitu okresného súdu, ktorá by odôvodňovala celkovú dĺžku konania. Rovnako ani skutková a právna zložitnosť danej právnej veci nie je taká, aby okresný súd o nej rozhodoval už skoro 2,5 roka. V danom prípade pritom mohol rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania.

6. Sťažovateľka je toho názoru, že efektívnemu a účinnému prejednaniu a rozhodnutiu veci nebráni ani právna alebo skutková zložitnosť veci. Predmet sporu má pritom pre sťažovateľku zásadný význam, keďže štátne orgány i tretie osoby ju na základe aktuálneho zápisu v obchodnom registri stále vnímajú ako spoločníka a štatutárny orgán spoločnosti. Sťažovateľka je rovnako vystavená riziku prípadných sankcií zo strany orgánov verejnej moci. O vznik zbytočných prietáhov sa pritom nepričinila, ale, naopak, sama opakovane urgovala okresný súd, aby vo veci konal a rozhodol.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení zrekapituloval doterajší priebeh napadnutého konania a nečinnosť okresného súdu odôvodnil najmä neprímeranou zaťaženosťou súdneho oddelenia. Zároveň poukázal na to, že v konaniach „Exre“ nie je stanovená žiadna zákonná lehota. K veci sa vyjadrila aj zákonná sudkyňa, ktorá aktuálny stav konania odôvodnila taktiež vysokým počtom prerozdelených vecí. Podľa jej názoru takýto počet prerozdelených vecí, kde už pri samotnom prerozdelení možno konštatovať zbytočné prietahy, nie je objektívne možné napriek jej dlhodobému úsiliu vybavovať bez zbytočných prietahov. Zároveň uviedla, že okresný súd vykonal 28. apríla 2023 úkon, keď vyzval účastníkov konania, či s navrhovanými zmenami súhlasia.

III.2. Replika sťažovateľky:

8. Ústavný súd zaslal vyjadrenie okresného súdu s možnosťou na vyjadrenie právneho zástupcovi sťažovateľky, ktorý uvedenú možnosť v lehote stanovenej ústavným súdom nevyužil.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení o nekonaní okresného súdu v napadnutom konaní.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

12. Predmetom napadnutého konania je návrh na zosúladenie údajov v obchodnom registri. Z pohľadu kritéria právnej a faktickej zložitosti ide o vec, ktorá tvorí bežnú agendu všeobecných súdov a nie je ju potrebné kvalifikovať ako právne či skutkovo zložitú. Naopak, ide o typ mimosporového konania, na základe ktorého sa zapisuje do obchodného registra údaj o už existujúcom právnom stave a nevyznačuje sa potrebou rozsiahleho dokazovania.

13. Sťažovateľka svojím správaním, resp. charakterom procesných úkonov neovplyvnila dĺžku napadnutého konania.

14. Pri hodnotení postupu okresného súdu ústavný súd už na úvod konštatuje, že samotnú skutočnosť, že napadnuté konanie týkajúce sa zmien údajov v obchodnom registri predstavuje v súčasnosti 2 a pol roka bez právoplatného skončenia, nemožno ospravedlniť. Od 8. februára 2021, keď okresný súd vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku, nasledovala viac ako dvojročná nečinnosť okresného súdu, počas ktorej sťažovateľka opakovane žiadala okresný súd o nariadenie pojednávania a doručila predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy, ktorá bola vyhodnotená ako dôvodná. Následne okresný súd aj v dôsledku podania ústavnej sťažnosti sťažovateľky 28. apríla 2023 vyzval účastníkov konania na vyjadrenie k navrhovaným zmenám.

15. Okresný súd vo svojom vyjadrení nepopiera existenciu zbytočných prietahov v napadnutom konaní, ktorú ospravedlňuje vysokou preťaženosťou súdneho oddelenia, ako aj okresného súdu ako takého. Ústavnému súdu je známe, že okresný súd je dlhodobo personálne poddimenzovaný, avšak prietahy v konaní nemožno ospravedlniť všeobecne známou preťaženosťou sudcov ani množstvom procesných úkonov sudcu; je totiž vecou štátu, aby organizoval svoje súdnictvo tak, aby princípy súdnictva zakotvené v ústave i dohovore boli rešpektované, a prípadné nedostatky v tomto smere nemôžu ísť na ťarchu občanov, ktorí od súdu právom očakávajú ochranu svojich práv v primeranej dobe. Nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohli len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa na tento účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (m. m. IV. ÚS 337/2018).

16. Pri zohľadnení celkovej dĺžky konania, ktorej podstatná časť bola vyplnená úplnou nečinnosťou okresného súdu, ako aj vzhľadom na jednoduchý predmet napadnutého konania dospel ústavný súd k záveru, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahovo zhodného práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).

17. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

18. Od 1. júna 2023 nadobudol účinnosť zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov v znení neskorších predpisov (tzv. nová súdna mapa), ktorým bol v čl. VIII zmenený aj zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvody súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (v znení zákonov č. 428/2004 Z. z. a č. 757/2004 Z. z.) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 371/2004 Z. z.“).

19. Podľa § 18n ods. 2 písm. c) zákona č. 371/2004 Z. z. v znení platnom po 1. júni 2023 prechádza výkon súdnictva v obchodnoprávných veciach vrátane vecí podľa § 23 a § 26 až § 29 Civilného sporového poriadku v znení účinnom od 1. januára 2023 a agendy konkurzu, reštrukturalizácie, oddĺženia a obchodného registra z Okresného súdu Bratislava I, Okresného súdu Bratislava II, Okresného súdu Bratislava IV a Okresného súdu Bratislava V na Mestský súd Bratislava III.

20. Keďže okresný súd do 1. júna 2023 vo veci stále právoplatne nerozhodol a nástupnícky súd je Mestský súd Bratislava III, ústavný súd mu prikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov (výrok 2).

V.

Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

21. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020).

22. V prerokúvanom prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadost'učinenia, pričom v okolnostiach danej veci ústavný súd považuje za primerané priznanie finančného zadost'učinenia v požadovanej výške, teda vo výške 1 000 eur, ktoré bude povinný uhradiť ako nástupnícky súd Mestský súd Bratislava III v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 3).

VI.

Trovy konania

23. Ústavný súd priznal s'ťažovateľke náhradu trov konania v uplatňovanej výške, teda v sume 442,38 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023 podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2023 v sume 208,67 (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2023 v sume 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania s'ťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. júna 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu